

HRVATSKI glasnik

Godina XV., broj 42.

20. listopada 2005.

cijena 80 Ft

Foto: Timea Horvat

Ljubimci

IZ SADRŽAJA:

„Događaji tjedna”
str. 2.

Forum ravnatelja hrvatskih
osnovnih škola i gimnazija
str. 3.

Razgovor s Ladislavom
Romcem, referentom
Glavnog odjela Ministarstva
prosvjete za nacionalne
i etničke manjine
str. 4. – 5.

Prekogranična suradnja
str. 6.

Znanstveni zavod Hrvata
u Mađarskoj na promociji
u Petrovom Selu
str. 7.

„Budućnost ne stoji u
zvijezda, nego u Dugavi!”
str. 8.

Klasje naših ravni
str. 9.

Covik, Zvir i Kripost
str. 10.

U spomin
Nikolete Kirchknopf
1983.–2005.
str. 11.

Naticanje u lipom
govoru deseti put
str. 12.

Lutka u narodnoj nošnji
str. 13.

Berbeni bal
u Hrvatskoj gimnaziji
Miroslava Krleže
str. 14.

Skladatelj i vokalni solist
Željko Barba
str. 15.

Završen sastanak srednjoeuropskih predsjednika

ZAGREB, 15. listopada 2005. (Hina) – Predsjednici srednjoeuropskih država, koji su nazočili summitu u Zagrebu od 13. do 15. listopada, napustili su u subotu poslijepodne Zagreb.

Održavanje 12. sastanka predsjednika srednjoeuropskih država, takozvanog Croatia summita, pratile su iznimne mjere osiguranja, a blokiranje prometa oko mjesta održavanja skupa te na trasama od zračne luke do hotela izazvalo je velike teškoće u odvijanju gradskog prometa i višesatne zastoje.

Summit 15 šefova država srednje Europe, koji se održavao u zagrebačkom hotelu Westin, potvrdio je predanost zemalja članica Europske unije nastavku procesa proširenja na jugoistok Europe, te želju i opredjeljenje zemalja kandidata i zemalja aspiranata za ulazak u Europsku uniju.

Srednjoeuropski čelnici raspravljali su u petak o tome kako završiti proces europskog ujedinjavanja, a u subotu su u središtu rasprave bila gospodarska pitanja.

Ovo je bio jedan od najvećih političkih sastanaka održanih u Hrvatskoj, a iduće godine će domaćin ovog skupa biti Bugarska.

Zahvala

Vjersko i kulturno društvo hrvatske katoličanske mladine (Hrvatski Židan) zahvaljuje svima koji su svojih jedan posto poreza preuputili na njegov žiro-račun, da bi tako pomogli djelovanje Društva.

Dobiveni novac, 302.879 ft., pokrio je troškove omladinskog tabora u Peruškoj, celjansko hodočašće, primanje gostov iz Hrvatske za prijateljsko združenje.

Vjersko i kulturno društvo hrvatske katoličanske mladine Hrvatski Židan
Štefan Dumović
župnik

„Događaji tjedna“

Ne znam odakle da počnem, a da ne završim kod nogometa.

Početak prošloga tjedna obilježio je dokument o registraciji i davanju dozvole za rad Muzeju u Prisiki, novoj ustanovi u vlasništvu Hrvatske državne samouprave. To je još jedan korak na putu ostvarivanja proklamiranih ciljeva u izgradnji kulturne autonomije Hrvata u Mađarskoj. Santovački vrtić, škola i učenički dom, Neprofitno poduzeće za informativnu i izdavačku djelatnost Croatica, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj, Prosvjetno-kulturni centar i odmaralište Hrvata iz Mađarske „Zavičaj“ u Vlačićima, a sada i Muzej u Prisiki. To su ustanove koje su u hrvatskim rukama i za njihovu sudbinu su odgovorni njihovi vlasnici, Hrvati u Mađarskoj, a donošenje strateških odluka je u rukama zastupnika Skupštine Hrvatske državne samouprave, najvišega političkog tijela naše male, ali vrijedne zajednice. Sami određujemo smjereve njihove djelatnosti, ciljeve, raspodjelu sredstava koja su nam na raspolaganju, odabiremo ljude koji su na njihovu čelu. Kažu kako su Hrvati puno toga postigli u ovome samoupravnom ciklusu, te da su u odnosu na druge manjine u Mađarskoj napravili znatne, ako ne i pionirske, korake na putu izgradnje kulturne autonomije.

U srijedu su se u Budimpešti srele nogometne reprezentacije Hrvatske i Mađarske. Rezultat je, kako to i priliči dvjema prijateljskim i susjednim zemljama, bio 0 naprama 0, ali on nije ni bio važan jer je Mađarska već prije budimpeštanskog susreta bila sigurna kako neće na Svjetsko prvenstvo u Njemačku, a Hrvatska je nakon pobjede nad Švedskom u Zagrebu,

dobila sigurnu vizu za Njemačku, u kojoj će, kako kažu poznavatelji situacije, biti na domaćem terenu, to prije što su njezini ponajbolji momci djeca hrvatskih gastarbajtera koja su odrasla i naučila igrati nogomet negdje drugdje, a ne u Hrvatskoj. Hrvatski tisak ovih dana piše kako u Hrvatskoj tek slijedi velika bitka – ona za ulaznice u Njemačkoj. Koliki bi doživljaj bio kada bi se na „nogometnoj tribini“ mogli sresti s nekom od hrvatskih nogometnih zvijezda?

Doživljaj je bio za učenike hrvatske gimnazije Miroslava Krležje sresti se s „viškom cakavicom“ Amaterskoga kazališta Ranka Marinkovića iz grada Visa, te za ljubitelje ozbiljne glazbe susret s umjetnicom Idom Gamulin na koncertu koji je u subotu održan u Budimpešti pod pokroviteljstvom veleposlanstva Republike Hrvatske.

Nakon povratka iz Pariza mađarski premijer Ferenc Gyurcsány pun je optimizma, a nakon povratka iz Rijeke najavljuje zajednički (povijesni) radni sastanak mađarske i hrvatske vlade u skorjoj budućnosti.

Treći odnosno točnije početak noći 4. listopada povijesni je hrvatski trenutak, i ništa od toga dana nije kao što je bilo do tada. Datum početka pregovora je 20. listopada. Pregovarački tim na čelu s Vladimirom Drobniakom stoji pred velikim zalogajem, ali imaju razloga za optimizam. Prvi pak pregovori, kaže premijer Sanader, vodit će se u području znanosti i istraživanja, što je više nego simbolično ako želimo razmišljati o Hrvatskoj kao državi koja se ubrzano razvija usvajanjem novih znanja i promišljanja. *Branka Pavić Blažetin*

Tjedan hrvatskog jezika u Martincima

Aktualno

Forum ravnatelja hrvatskih osnovnih škola i gimnazija

U organizaciji Hrvatske državne samouprave te njezina Odbora za odgoj i obrazovanje, uz materijalnu potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine u Mađarskoj, 5. listopada u središnjici HDS-a održan je cjelodnevni Forum ravnatelja hrvatskih dvojezičnih škola i gimnazija, odnosno škola u kojima se hrvatski predaje kao predmet.

Pozvani su i načelnici i predstavnici onih naselja u kojima teče nastava hrvatskoga jezika.

Sudionike Foruma pozdravili su predsjednica Odbora za odgoj i obrazovanje Marija Petrič i dopredsjednik HDS-a Čaba Horvath. Naglasivši potrebu ostvarivanja kulturne autonomije Hrvata na ovim prostorima, gosp. Horvath ukratko je govorio o rezultatima HDS-a postignutim na polju školstva u zadnjih 5-6 godina. Zahvalivši na potpori ravnatelja, nastavnika i roditelja pri organiziranju Croatiade, minutom šutnje odana je počast preminulim hrvatskim prosvjetnim djelatnicima i učenicima.

Predsjedateljica Marija Petrič također je ukazala na neophodnost usavršavanja naših pedagoga. Naime, nastavnici koji ne predaju hrvatski jezik i književnost nemaju mogućnosti za jezično usavršavanje.

Tema predavanja dr. Stjepana Lukača bile su alternative usavršavanja za pedagoge hrvatskih škola, koji je u svezi s tim priopćio i svoja stajališta, konkretne prijedloge. Osim toga što naša hrvatska zajednica na ovim prostorima raspolaže neprocjenjivim intelektualnim potencijalima, našu cjelokupnu kulturnu baštinu ne bi trebalo sagledavati pretežito s gledišta folklorizacije. Ne bismo trebali sebe prikazivati kakvi nismo jer u XXI. st. mi nismo neki folklorni rezervat, već građani koji u Mađarskoj predstavljaju bogatu jezičnu baštinu koja izvire iz višestoljetne civilizacije, na koju bismo trebali biti ponosni.

U daljnjem prof. Lukač govorio je o perspektivama jezika i kulture hrvatske manjine koja bi, poput Mađara izvan granica ove zemlje, i u nas mogla biti prvotno hrvatska, čemu zasigurno teže i roditelji, pedagozi, seoske zajednice, a napose je važna i za Hrvatsku državnu samoupravu. Da bi navedeno bilo što jasnije, prof. Lukač je ukazao na goleme promjene koje u zadnjih stotinjak godina nisu imale premca u mađarskome visokoškolskom sustavu, a koje će u tzv. zajedničkom europskom visokoškolskom prostoru postati njegovom sastavnicom.

Naime, u zadnjem desetljeću isticano se podržava učenje zapadnoeuropskih jezika,

navlastito engleskog, njemačkog, francuskog i talijanskog, što znači da su izazovi veoma veliki te da će prosperirati oni koji budu znali komunicirati sa susjedima i drugim manjim narodima. Istaknuo je nadalje da je u zadnje 2-3 godine u velikoj mjeri povećano zanimanje za „male jezike“.

Naveo je da će srednjoškolci trebati poći na tzv. ciklusnu izobrazbu koja počinje od 2006. godine, a temelji se na trogodišnjoj plus dvogodišnjoj izobrazbi, stoga je i te kako dobrodošao i hrvatski jezik.

Prof. Lukač je iznio svoja iskustva o mogućnostima koje se nude na Sveučilištu Loránda Eötvösa. Naglasak je na suvremenosti jer su u tom pogledu znatni zastoji kod naših pedagoga. Riječ je o posredovanju suvremenih pedagoških metoda koje bi se dostavljale putem stručnjaka koji imaju neposredne odnose s narodnosnim zajednicama i koji se na temelju svojih znanstvenih spoznaja konkretno zanimaju tim pitanjima. Važno je biti otvoren prema svijetu i trebati osjećati veliku odgovornost prema pedagoškoj djelatnosti. To bi suštinski bile predložene alternative koje bi glede daljnjih usavršavanja hrvatskih pedagoga ubuduće mogle doći u obzir.

U popodnevним satima je slijedilo predavanje Renáte Dienes, referentice za mikroregijska pitanja. Ona je dotakla raznolik problematiku uloge narodnosne prosvjete u pogledu izvršavanja mikroregijskih zadataka diljem Mađarske. Informirala je o natječajnim mogućnostima Ministarstva financija i Ministarstva prosvjete, osnivanjima prosvjetnih udruga koje pridonose školovanju učenika, upošljavanju samoupravnih stručnjaka, prijevozu učenika, kupnji školskih autobusa, uslugama putujućih pedagoga, raspodjeli materijalnih sredstava u Europskoj uniji, predstojećim normativama školske djece...

Tijekom rasprave naši su pedagozi naveli svoje teškoće i postignuća vezana za tu temu.

Zamolivši nazočne kolege da za sljedeći Forum predlože što korisniju tematiku, gđa Petrič Forum je zaključila.

M. Dekić

MARTINCI – Završen je Tjedan hrvatskoga jezika u martinačkoj osnovnoj školi koji je trajao od 10. do 14. listopada i obilovao bogatim sadržajima, obavijestila nas je nastavnica hrvatskoga jezika i književnosti Ljubica Kolar Vuković. Tjedan je otpočeo Županijskim natjecanjem u kazivanju stihova „Josip Gujaš Đuretin“ (opširnije u sljedećem broju našega tjednika) kojem se odazvalo četrdesetak učenika iz svih škola u kojima se u nekom vidu odvija nastava hrvatskog jezika i književnosti. U utorak su se učenici martinačke škole ogledali u znanju iz pravopisa, u srijedu je središnje mjesto pripalo natjecanju u pisanju najboljeg sastavka na sliku, te natjecanju u lijepom izgovoru. Natjecanje u lijepom izgovoru za niže razrede nastavljeno je i u četvrtak, jednako kao i pisanje sastavaka na zadanu temu. U petak su gosti Martinčana bili glumci Hrvatskoga kazališta Pečuh koji su izveli omladinsku predstavu Misija-T. Istoga dana gosti nastavnika i učenika martinačke osnovne škole bili su njihovi prijatelji iz zbratimljene škole Hercegovac.

Susret hrvatskih učenika u Baćinu

Osnovna škola i dječji vrtić u Baćinu ponovno organizira već tradicionalni Susret hrvatskih učenika u Bačko-kiškunskoj županiji, koji će se održati u petak, 21. listopada, s početkom u 10 sati u mjesnoj športskoj dvorani. Tom će se prigodom upriличiti natjecanja za učenike nižih i viših razreda iz hrvatskoga jezika i u raznim vještinama, a nakon objeda druženje će se nastaviti hrvatskom plesačnicom. Popodne u Baćinu gostuje Hrvatsko kazalište iz Pečuha, koje će za sudionike Susreta prikazati predstavu Davora Špišića pod naslovom Misija-T.

PODRAVINA – Digitalna knjižnica „János Naumann“ i Neprofitno društvo Multimedijškoga središta u Budimpešti 1997. godine utemeljeni su zato da se mađarska kulturna baština digitalizira. Putem elektroničnih izdavanja fond se stalno obogaćuje novim izdavanjem kritičkih djela, djela mađarskih klasika i stručne literature. Stručnjaci su se nedavno suglasili da će na Internet staviti i pripovijetku *Az Acélemler* (Baščelik), koju je zapisao u Podravini i preveo Đuro Franković, te je ona prošlog rujna tiskana u nakladništvu budimpeštanskog poduzeća „Móra“, u zbirci prevedenih podravskih hrvatskih bajki *A gyöngyszemet hullató leány*.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Narodnog odjela Mađarskog etnografskog društva, u četvrtak (12. listopada) održana je spomen-svečanost povodom 70. rođendana dr. Marije Kiš, urednice Etnografije Južnih Slavena u Mađarskoj, i dr. Andrije Krupe, poznatog istraživača slovačke etnološke baštine.

Marija Kiš je neumorno skupljala folklornu građu Srba i Hrvata u okolici Budimpešte i u Bačkoj te objavila više studija i samostalnih izdanja, a bila je organizatorom međunarodnih simpozija u Budimpešti kojemu su sudjelovali brojni istraživači iz tadašnje Jugoslavije, dakako i iz Hrvatske.

Andrija Krupa objavio je čak 26 naslova, nedavno i blagdanski kalendar i predaje o mitskim bićima Slovaka u Mađarskoj, a dugih godina bio je organizatorom međunarodnog etnološkog susreta u Békéscsabi. Za svoj trud dobio je 16 nagrada. Povodom proslave Đuro Franković je održao predavanje o demonskom djetetu („podmeče“, „podvršće“) u europskom folkloru.

PEČUH – Objavljen je najnoviji broj časopisa „Pécsi Szemle“ koji pozornost usredotočuje na povijesna istraživanja grada Pečuha. Tamás Fedeles donosi studiju o mentalitetu pečuških kanonika u kasnome srednjem vijeku, opisujući ih objektivno, a među njima naći će se i pokoji hrvatskog podrijetla, najvjerojatnije takav je bio i Ivan Uski, a zasigurno i Stjepan Brodarić. Đuro Franković u svom uratku piše o pečuškim hrvatskim vinogradarima koji su svojim marom i trudom pridonijeli snažnom privrednom razvoju Pečuha. Mimo toga možemo čitati i o zidnim slikarijama bazilike, o rudnicima ugljenokopa, o crkvenoj glazbi, itd.

ČAVOLJ – Hrvatska samouprava u Čavolju uza stanovite napore bilježi nove uspjehe, aktivizira i animira svoje članstvo, naime, ide se na izlete, djeluju mladi folklorasi, a dogodne planiraju provesti dvije veće akcije. U povodu 25. godišnjice smrti pjesnikinje Roze Vidaković žele ponovno izdati njezine stihove i novinske članke te prirediti simpozij o njezinu književnom stvaralaštvu, jednako tako i o piscu novela, igrokaza, sakupljaču pučkih pjesama, pokojnom Ivanu Petrešu, mjesnom župniku. Na te susrete pozvat će i ugledne stručnjake iz naše sredine i iz Hrvatske.

Intervju

Razgovor s Ladislavom Romcem, referentom Glavnog odjela Ministarstva prosvjete za nacionalne i etničke manjine

Razgovor vodila: Branka Pavić Blažetin

Moj je zadatak briga o odgoju i obrazovanju hrvatske i slovenske manjine u Mađarskoj, te pripremanje stručnog materijala s tih područja u skladu s državnim smjernicama. Praćenje tijeka i uvjeta obrazovanja i odgoja te rješavanje zadataka koji se javljaju u svezi s tim, davanje prijedloga te usklađivanje zadataka koji se u svezi s obrazovanjem hrvatske nacionalne manjine javljaju u tijeku razvoja javnog obrazovanja. Održavanje veze s Uredom za nacionalne i etničke manjine, drugim državnim tijelima, odjelima u Ministarstvu i stručnim referentima, s državnim samoupravama danih manjina..., briga o međunarodnim vezama, sudjelovanje u radu međuvladinih mješovitih odbora za manjine, pripremanje materijala natječaja za potpomaganje jezičnih tabora i još niz drugih zadataka.

Nedavno smo sudjelovali u pripremi zakonskih akata koji dotiču i područje obrazovanja nacionalnih manjina, a tiču se zakonskih norma i smjernica broj 32/1997 MKM. Imamo stalnu vezu sa Zemaljskim institutom javnog obrazovanja, obavili smo sve poslove koji se na razini Ministarstva odnose na pripremu državnih natjecanja

Glavni odjel Ministarstva prosvjete za nacionalne i etničke manjine tijelo je koje ima zadatak nadzora nad odgojem i obrazovanjem etničkih i nacionalnih manjina te daje stručna mišljenja u svezi s pitanjem koja spadaju u njegov djelokrug, prijedloge te modifikaciju postojećih i donošenje novih zakonskih norma koje se odnose na područje javnog i stručnog prosvjete te usavršavanja pedagoga. Načelnica spomenutog odjela je gospođa Anna Simon, a hrvatski i slovenski referent spomenutoga odjela je Ladislav Romac.

Na početku školske godine upitali smo ga o aktualnom trenutku u Ministarstvu obrazovanja i na Glavnom odjelu za nacionalne i etničke manjine, koji se tiče hrvatskoga školstva u Mađarskoj

osnovnih škola, lektoriranje maturalnih svjedodžaba i svjedodžaba osnovnih škola, nabavu udžbenika iz matične domovine, te izvršavanje prijedloga međuvladina mješovitog odbora za manjine.

Sudjelovali smo sjednici Hrvatsko-mađarskoga mješovitog odbora u svibnju u Zadru, gdje se između ostalog govorilo o dvojezičnim školama, o zgradi pečuške škole. Bile su to veoma važne točke sjednice jer se radi o mogućnostima financiranja.

Kakav je program kulturne i prosvjetne suradnje između Hrvatske i Mađarske kada već govorimo o međudržavnim odnosima i njihovoj zadaći na polju poboljšanja položaja obrazovanja Hrvata u Mađarskoj?

Još godine 2000. istekao je rok zadnjega potpisanog ugovora koji se odnosio na program prosvjetne suradnje dviju država. Svake godine zasjedamo s hrvatskom stranom na tu temu, ali na žalost do današnjeg dana nije potpisan novi ugovor o prosvjetnoj suradnji dvaju nadležnih ministarstava, a to bi bilo veoma važno jer bi se tim ugovorom među inim reguliralo pitanje stipendista (dodiplomski, poslijediplomski studij, jednosemestralne stipendije, ljetni seminari...), pitanje lektorata, potrebe stručnih i metodoloških pomagala, te neposredna suradnja prosvjetnih ustanova.

Ovdje moram spomenuti: iako novi ugovor nije potpisan, i nadalje se primjenjuje stari ugovor iz 2000. godine. Tako se i održavaju seminari učitelja i odgajatelja hrvatske nacionalne manjine u organizaciji Ministarstva znanosti i športa Republike Hrvatske. Ti seminari, po dosadašnjim iskustvima, veoma su dobro organizirani, s korisnim predavanjima i radionicama, a hrvatska se strana trudi da mjesto seminara uvijek bude u neke drugom hrvatskom gradu na Jadranu.

Na početku smo nove školske godine. Kakvim podacima raspolazete?

Mi konkretnih statističkih podataka još nemamo, sada raspolazemo podacima iz listopada 2003. godine. Ja i načelnica Glavnog odjela za nacionalne i etničke manjine Ministarstva prosvjete Anna Simon nazočili smo otvaranju školske godine u Petrovu Selu. Uvjerili smo se na terenu kako se odvija započeti tijek dvojezičnosti u spomenutoj školi.

Na žalost posljednje desetljeće je pokazalo kako se korištenje materinskim jezikom svelo na sat književnosti i jezika, u boljim uvjetima u niže razrede dvojezičnih škola, te u višim razredima na sate povijesti i zemljopisa. Komunikacija na materinskom jeziku je prestala. Javila se stoga potreba za svojevrsnom obnovom i promjenama na polju obrazovanja nacionalnih manjina i učenja materinskog jezika. Zakon o lokalnim samoupravama iz 1990. godine LXV, Zakon o nacionalnim i etničkim manjinama iz 1993. LXXVII, i više puta modificirani Zakon o javnom obrazovanju iz 1993. LXXIX zajedno osiguravaju okvire obrazovanja nacionalnih manjina.

Od utemeljenja manjinskih samouprava lokalne manjinske samouprave imaju pravo (uvijek) suglasnosti s promjenama koje se tiču obrazovanja i koje su u vezi sa sadržajem obrazovanja nacionalnih manjina. Tu je i Zemaljski manjinski odbor javnog obrazovanja kao stručno savjetodavno tijelo ministra prosvjete u koji 13 državnih manjinskih samouprava delegiraju svojega člana, te i odbor ima pravo davanja stručnog mišljenja i suglasnosti u svezi sa spornim pitanjima na polju obrazovanja nacionalnih manjina. Posljednjih je godina očito kako su manjinske samouprave sve važniji čimbenici u donošenju i rješavanju presudno važnih pitanja za obrazovanje manjina. Ali njihova nastojanja nisu oslobođena konfliktnih situacija, jer u pitanju je nedorečenost financiranja manjinskih ustanova i pitanje njihove samostalnosti.

O kakvim modelima obrazovanja na-

cionalnih manjina danas govorimo? Koji se problemi javljaju?

Kada govorimo o vrtićima, imamo ih jednojezične i dvojezične. Problem je što dvojezični ne postavljaju razliku u svom radu o opsegu zanimanja na materinskom jeziku, jedan-dva puta tjedno ili odgoju koji se u 50% odvija na materinskom jeziku. U većini škola gdje se uči hrvatski kao materinski jezik, to je nekoliko sati materinskog jezika i njegovo korištenje na satima književnosti i jezika te u boljim okolnostima na satima narodopisa. Na žalost, ne javlja se potreba i ustanove ne traže mogućnosti daljnjeg pomaka na tome polju. Imamo naselja u kojima se još govori hrvatski jezik, a škole ne uspijevaju obaviti minimalni zadatak, da bar na kraju osnovnoškolskog obrazovanja njihovi učenici imaju čvrsto znanje materinskog jezika. Stoga se i roditelji sve češće pitaju je li se isplatilo ulagati energiju i vrijeme u učenje jezika kroz osnovnoškolsko obrazovanje, pa se opredjeljuju ne za materinski, već za neki svjetski jezik.

Kako se financira obrazovanje nacionalnih manjina.

Državni proračun osigurava dodatnu potporu za obrazovanje nacionalnih manjina jer su i zadaci veći. Ali bez obzira na to, javljaju se teškoće u financiranju, jer se radi o malim ustanovama, i malom broju učenika. Iskustva pokazuju kako bi financiranje škola nacionalnih manjina bilo oslobođeno problema kada bi one imale između 180-200 učenika. S obzirom na rečeno traže se izlazi i mogućnosti dodatnog financiranja (dvostruka normativa za mala naselja, za održavatelje poseban izvor iz čega se sredstava mogu dobiti putem natječaja...), ali to su samo djelomična i privremena rješenja. Problemi financiranja sve su češća tema i u međudržavnim odnosima, na zasjedanjima međuvladinih odbora...

Kakvo je stanje s knjigama, pomagalicama?

Osnovni je temelj manjinskog obrazovanja osiguravanje knjiga na materinskom jeziku. Mali broj tiskanih primjeraka iziskuje velike troškove pripreme i tiskanja manjinskih udžbenika. Po sadašnjim podacima za učenje materinskog jezika i književnosti etničkih i nacionalnih manjina u Mađarskoj potrebno je 530 udžbenika od čega nedostaje 256, dok je za ostale predmete na manjinskim jezicima potrebno 479 naslova od čega 286 nedostaje. Ministarstvo je u skladu s narečenim 2003. i 2004. godine izdvojilo po 250 milijuna forinti, raspisan je natječaj za 108 naslova, a pristiglo ih je svega 50. Premda su u

posljednje dvije godine na raspolaganju bili izvori za 100 – 120 naslova, registrirano je svega 40 – 50 natječaja.

Što donosi dvojezičnost onim ustanovama koje se odluču za njezin program?

Kao referent za hrvatsko školstvo ponosan sam na činjenicu kako je nakon dugoga vremena upravo hrvatska zajednica (zasad) u dva naselja prešla na viši tip nastave materinskog jezika, na dvojezičnu nastavu. Osim napora mjesne samouprave, nastavnika, roditelja, važna su ovdje i poticaj i potpora Hrvatske državne samouprave, koja od prvih trenutaka kada se počelo razmišljati o tome u okvirima zacrtanih ciljeva kulturne autonomije, zdušno podupire ove korake.

Kada razgovaram s čelnicima drugih manjina, uvijek čujem kakao su „Hrvati dali primjer”. Nije manje važno ni financiranje spomenutih ustanova koje su prešle na dvojezičnost. Dvojezične škole imaju za 170% višu normativu od one u škola s predmetnom nastavom. Održavatelji tih škola mogu se natjecati za poseban fond novca kod Ministarstva obrazovanja koji je ove godine iznosio 340 milijuna forinti.

Iz tog fonda petrovoselska samouprava dobila je 10,5 milijuna forinti, martinačka 4,6 (u tim školama samo za djecu koja sudjeluju u dvojezičnoj nastavi), pečuška 22,8 milijuna i HDS za Santovačku školu također 22,8 milijuna forinti. I po tome je očito da se viši tip nastave „honorira” na višem rangu, te da tom tipu učenja materinskog jezika prednost daje i Zakon o financijama.

Branka Pavić Blažetin

BUDIMPEŠTA – U potanjam svesku „Etnografija narodnosti u Mađarskoj (1975. – 2005.)” donose se priopćenja na mađarskom i engleskom jeziku. U proteklomu 30-godišnjem razdoblju objavljeni su svesci s područja narodne baštine i naših Hrvata, uostalom u 10 brojeva „Etnografije Južnih Slavena u Mađarskoj”, uz uratke i iz srpske i slovenske baštine, te tiskano je ukupno 11 brojeva časopisa „Etnografija Hrvata u Mađarskoj”. Ova narodnosna etnološka izdanja zadnjih godina financira Ministarstvo za nacionalnu kulturnu baštinu, te raznorazne narodnosne ustanove i samouprave, osim hrvatskih. (!!!) No sada se i ne zna hoće li ove godine nadležni u Ministarstvu osigurati sredstva za izlaženje idućih svezaka ovih hvalevrijednih narodnosnih izdanja.

DEBRECIN – U najnovijem broju etnološkog časopisa *Ethnica* (urednik prof. Zoltán Újváry u Debrecinu) istraživač pučke baštine dr. Ernest Eperjessy objavljuje ulomak jedne dosada nepoznate mađarske epske pjesme o Nikoli Šubiću Zrinskom. Poznati sakupljač folklorne građe i u naših Hrvata, već je i prije objavio zapisane predaje, odnosno legende o Zrinskima, poglavito o sigetском junaku Nikoli koji je 1566. godine branio grad i junačkom smrću pao u neravnomjernoj borbi s osmanlijskom silom, te o njegovu praunuku Nikoli, poznatome mađarskom pjesniku i vojskovođi koji je u svom epu opisao sudbonosne događaje o zauzeću sigetske tvrđe. Fragment mađarske pjesme potječe iz okolice Bjelovara u Hrvatskoj, a tekst je kazivala Teréz Bene-Horváth, čiji su se preci iz Šomođa preselili i nastanili u Slavoniji. No za vrijeme Drugoga svjetskog rata bili su prisiljeni napustiti svoje ognjište, naime, partizani su istjerali brojne mađarske i njemačke obitelji iz Jugoslavije. O pjesmi bi se dalo navesti da u mađarskoj folkloristici sve do današnjih dana njezina stihovana inačica nije zapisana. Pjesma započinje upitom: *Hallottad-e híré? Sziget városának?/ Sziget városának, hős Zrínyi Miklósnak?/ Magos Sziget várát ostromló szultánnak,/ Szulimán szultán igaz halálának?* O metru pjesme može se ustanoviti da je ispjevana u dvanaesteru. Tematski se ubraja u krug sličnih hrvatskih, slovačkih, muslimanskih pjesama te njezinoj slovačkoj inačici, usporedo i jednoj mađarskoj pjesmi ispjevanoj u jedanaesteru.

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Glavnogradske samouprave, kipestanske knjižnice Szabó Ervin i tamošnje Hrvatske samouprave, 15. listopada u poslijepodnevnom satima održana je priredba pod nazivom Marunada. Priredbu su obilježila predavanja, videozapisi, fotonatjecanje i izložba nagrađenih slika, a za dobru glazbu i dobro raspoloženje pobrinuo se sastav „Zora”. Nisu izostala ni ukusna jela, a ni pića od kestena.

PEČUH – U organizaciji Pečuške galerije i vizualne radionice, 14. listopada u Pečuškoj galeriji otvorena je izložba slikara Đanina Božića. Izložba je plod suradnje Pučkog otvorenog učilišta grada Poreča, grada Pečuha i njegova Odjela za kulturu, šport i prosvjetu. Program svečanog otvaranja obilježio je i nastup Zbora i orkestra Hrvatske škole Miroslava Krležu.

Šeljin – Grubišno Polje

Prekogranicna suradnja

Prijateljstvo i suradnja koja traje već desetak godina

Danas se područje Šeljina i Podravine u kojem u velikom broju žive i naši podravski Hrvati drži jednim od najsiromašnijih i najnerazvijenijih krajeva Mađarske. Tako se na primjer kuća s okućnicom koja bi u Pečuhu dostigla cijenu i 20 milijuna forinti, u ovom se kraju daje u besćenje, malo je radnih mjesta. Ako mogu, mladi odlaze u veće gradove, ostavljaju svoj rodni kraj jer ne vide budućnost i strategiju njegova razvoja. Ali žilavi Podravec i u najtežim uvjetima pronalazi načine kako opstati, kako napredovati, kako sačuvati materinsku riječ. Tako je to i s Hrvatima u Šeljenu. Na čelu grada je naš Hrvat Đula Forster, a šeljinska Hrvatska samouprava s predsjednikom Đusom Dudašem nastoji raznoraznim sadržajima i programima u što većoj mjeri okupiti hrvatsko pučanstvo u tome gradu. Velika se pozornost posvećuje učenju i njegovanju materinskog jezika u krugu djece u šeljinskoj osnovnoj školi i vrtiću, te među odraslima. U šeljinskoj katoličkoj crkvi vijori se hrvatska zastava. Još kada bi bilo misa na hrvatskom jeziku! Ima mnogo naših ljudi koji su na uglednim mjestima i cijenjeni su građani ovoga maloga grada.

Stoga nije čudo što je upravo nastava hrvatskog jezika u šeljinskoj osnovnoj školi u posljednjih desetak godina doživjela pravi bum. Danas hrvatski od prvog do osmog razreda uči 130-ak učenika, u satnici za materinski jezik, u vrtiću se također održavaju zanimanja na materinskom

jeziku s odgajateljicom Ildikom Matančić. Prijateljska suradnja između Šeljina i Grubišnoga Polja odvija se na športskom, gospodarskom, kulturnom i polju obrazovanja. Tako su i veze dviju osnovnih škola stalne i plodne.

Marija Hideg Papp i Katica Dudaš nastavnice su koje su potkraj rujna dočekale svoje goste iz Grubišnoga Polja. Marija Hideg Papp je svoj pedagoški rad započela u Foku, a već 17 godina radi u šeljinskoj školi. Kada se pružila mogućnost od samih početaka, prije devet godina, svim je snagama radila i radi na popularizaciji učenja hrvatskoga materinskog jezika u Šeljenu i među učenicima. Najprije smo počeli u mješovitim grupicama, a već devet godina pokrećemo prvi razred u kojem se u četiri sata tjedno uči hrvatski jezik. Ove godine u prvi razred upisalo se 15 djece koji uče hrvatski jezik. U šeljinskoj osnovnoj školi hrvatski jezik predaju Marija Hideg Papp i Robert Ronta. Naši učenici dolaze iz hrvatskih obitelji koje ne govore kod kuće hrvatski jezik, ali velik broj djece dolazi nam iz čisto mađarskih obitelji. Po našim procjenama, ovdje živi više od dvjesto hrvatskih obitelji. Pomaže nam Hrvatska samouprava grada, ravnateljica škole, a našim naporima pridonosi i suradnja s osnovnom školom iz Grubišnoga Polja (osnovna škola koja sa svoje dvije područne škole broji više od 700 učenika) čiji su nam djelatnici i učenici česti gosti, kaže

mi Marija Hideg Papp. Danas je 15-ak mališana doputovalo u Šeljini i ovdje će boraviti kod obitelji. Jednom godišnje mi posjećujemo njih, a jednom oni nas. Danas smo ih dočekali kratkim programom, pjesmom i recitacijom, a sutra svi zajedno putujemo na izlet u Keszthely. Uvijek idemo s četvrtim razredima, ali želimo godišnju suradnju proširiti i na ostale učenike, ali za sve to potrebna su i znatna materijalna sredstva, manjak novca često nas priječi u ostvarenju naših želja, natječemo se, grad nas pomaže, ali i škola. Ovdje moram reći kako svim učenicima (sada ih imamo 130) svake godine šeljinska Hrvatska samouprava osigurava besplatne udžbenike za učenje hrvatskog jezika, te više puta zovu u goste Hrvatsko kazalište Pečuh te snose troškove njihova gostovanja. U nižim razredima se koristim udžbenikom Anice Torjanac Moj hrvatski, a u višima učimo iz udžbenika Janje Živković Mandić za učenje hrvatskoga kao stranog jezika.

Franjo Pintera u Šeljini je došao u društvu svojih kolega Roberta Šmita, Đurđe Vočadilo i Zdenke Ružić. „Naša je škola područnog karaktera, a nju uz djecu iz Grubišnog Polja pohađaju djeca iz 14 naselja koja nama gravitiraju. Škola radi u dvije smjene, do podne i poslije podne, imamo malo prostora, a mnogo učenika. Nastavnički kolektiv broji 50-ak pedagoga. Imamo izvrsnu suradnju sa šeljinskom osnovnom školom. Danas smo doveli učenike četvrtih razreda. Kada Šeljinci dolaze k nama, mi ih također srdačno čekamo, a djeca sudjeluju nastavnim satima i uče hrvatski jezik, vodimo ih i na izlete kojima im nastojimo pokazati naš kraj i ostale dijelove Hrvatske. Zanimljivost je naše škole i 10% naših učenika koji su pripadnici češke manjine, i koji na satima fakultacija uče i češki jezik.”

I tako od muzeja, preko šetnje gradom, športskih i zabavnih sadržaja i nezaboravnog izleta u Keszthely protekao je još jedan zajednički susret učenika dviju prijateljskih škola, šeljinske i Osnovne škole Ivana Nepomuka Jermašića iz Grubišnog Polja.

Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj na promociji u Petrovom Selu

Kotrigi Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj, sliva Stjepan Blažetin,
dr. Janja Prodan i dr. Ernest Barić

Velika dvorana petroviskoga kulturnoga doma daleko se nije napunila 22. septembra, četvrtak uvečer, ali k tomu znamda je nas bilo dovoljno da se čutimo počašćenim i znamo cijeniti ono što je prvi promocijski put Znanstvenoga zavoda Hrvata u Mađarskoj, na čelu s ravnateljem dr. Ernestom Barićem, peljao uprav u Petrovo Selo. Uz njega je još mogao tajnika Stjepana Blažetina i urednicu Zavoda dr. Janju Prodan takaj pozdraviti Čaba Horvath, mjesni predsjednik Hrvatske manjinske samouprave ki je izrazio svoje zadovoljstvo zavolj dolaska znanstvenikov u Gradišće, jer da je u ovoj regiji mnogo takovih temov ke još čekaju na obradivanje i na području povijesti i u kulturi Gradišćanskih Hrvatov. Profesor Barić je u svoji uvodni riči naglasio da Zavod ima cilj da skupaspravi znanstvenu hrvatsku elitu u Ugarskoj, a tim da se pokaže ne samo našem nego i većinskome narodu, ima još potencijala za istraživanje ter za znanstveno djelo. S knjigami, izdanji pak ostavljaju se tragi ki će biti dostupni i za Ugre, koji će moći doiti do spoznaja „intelektualno ništ slabiji nismo od njih”. Ravnatelj ustanove je ovput pozvao sve one ki imaju volju i entuzijizam za znanstveni rad i za otkrivanje bogatstva koje predstavljaju Hrvati u Ugarskoj. Stjepan Blažetin je razmatrao izdavačku djelatnost Znanstvenoga zavoda. U njegovanju ZZHM-a su dosad objavljene četire knjige sa znanstvenih skupov (tri o Slavistički dani u Petocriki, a jedna s prilogi sambotelske slične konferencije). U biblioteki Prozor/Oblok su jur svitlo dana ugledali književni teksti, poezije, proze, pri-

jevodi. Ta serija se objavljuje iz materijalnih sredstav raznoraznih naticanj. Treća bi bila kategorija u okviru ove djelatnosti, izdanje časopisov s područja jezikoslovlja, etnografije, školstva itd. Ovdje je spomenut i Rani gradišćanskohrvatski rječnik od Nardarca dr. Šandora Horvata, kojega je Znanstveni zavod Hrvata u sunakladničtvu izdao sa Znanstvenim institutom Gradišćanskih Hrvatov. Po Blažetinove riči, zavod u budućnosti namjerava izdati konačno i rječnike, antologije, koji će se baviti hrvatskim jezikom i književnošću. Iz prošlosti Zavoda u sadašnjost je otpeljala pažnju slušateljstva dr. Janja Prodan.

Ona kot urednica knjige s naslovom „Iz hrvatske baštine u Mađarskoj”, prikazujući ovo najnovije izdanje Zavoda, istaknula je da njegov značaj je višestruk jer pokaže kontinuitet, proces Hrvatskoga znanstvenoga zavoda, kot i prve rezultate. U knjigi pojavljuje se dvajset autorov s različitim temami, početo od jezika, književnosti prik etnografije sve do povijesti. Posebno nam je drago da med ovimi autori su i gradišćanski znanstveniki Žužana Meršić, rodom iz Hrvatskoga Židana, i Petrovišćan Andraš Handler. Promociju su završio dr. Ernest Barić ki je uz ostalo još rekao da se Zavod namjerava predstaviti u bliskoj budućnosti i u sjevernom i sridnjem Gradišću, kot i u ostali regija kade živu Hrvati, da ljudi vidu i u najmanji naselji: znanstveni žitak i znanstveni rad postoji i u Ugarskoj.

Za dar su petroviskoj Dvojezičnoj školi i seoskoj biblioteki ostavljena brojna izdanja Zavoda.

-Tiho-

Petnajst ljet pinkovačke Kazališne grupe
„Budućnost ne stoji u zvijezda, nego u Dugavi!”

Odlikovani člani grupe s načelnikom i gosti-partneri iz Petrovoga Sela (sliva: Andraš Handler, Karol Wagner, Leo Radaković, Rita Jandrišić i Ana Škrapić-Timar)

Petroviski kazalištarci su bili pozvani 24. septembra, subotu, na 15-ljetnu svetačnost igrokazačev u partnersku općinu Pinkovac. Na početku proslave pred mnogobrojnom publikom je pozdravne riči izgovorila pe-ljačica grupe Rita Jandrišić: – *Petnajsti jubilej našega društva zlamenuje da stojimo uprav na pragu ditiinstva i pripravljamo se u zrelu dob. Ov polukrugli jubilej smo odlučili proslaviti na obiteljskom svečevanju, da se spomenemo na to što je prošlo, što se je skupa doživilo i da se zato i pominamo.* U svetačnom programu zatim smo mogli pogledati šalni skeč, u izvedbi domaćih igrokazačev, iz pera Gertrude

Vuković. Za ovu priliku je napisala kratki igrokaz u kom se raspravlja o brižljivoj pripremi društvenih kotrigov na ov veliki jubilej, ki su polag šale i smiha spremni iskarikirati i sami sebe. U nastavku su se na slika još jednoč oživili spominka vridni zgoditki, igrokazi u pratnji pjesmic za kazališnu grupu Dugava. Načelnik Pinkovca Leo Radaković, za koga su šalno rekli u skeču toga večera da *on i onako viko rado govori*, ovput je imao čast predati dugavske štatue ke se podilu za zaslužne osobe pinkovačkoga teatra. Koliko smo mogli zapametiti iz birovske riči, mjesne nagrade i ljetos su stikle u prave ruke. Kako

Pinkovčani u ljeošnjem igrokazu

je seoski prvak rekao, Rita Jandrišić je u teškom vrimenu, ljeta 1993. prikzela pe-ljačtvo društva, koje se je diboko zalipilo u Pinkovcu. Nje zasluga je da vježba mladinu na kazališnoj sceni, ljeta na ljeta nabavlja odgovarajuće komade za pinkovačku scenu, organizira diče kampe, a i mesopusne pohode ter njejuje i prijateljske kontakte s petroviski igrokazači. Zato je toga večera ona odlikovana tom dugavskom simboličnom zahvalom, u staklenoj formi. Drugo odličje je pripalo Karlu Wagneru, potpredsjedniku Kazališne grupe, ki je prik 30 ljet igrao na pinkovačkoj pozornici, i u brojni uloga i brilirao. Odlikovanim osobam posebno je gratulirala Ana Škrapić-Timar, voditeljica i režiserka petroviske kazališne grupe i predala je u drivo zarizani spomin-dar društvu, ter flošu najboljega žganoga, naravno na zdravlje svim nazočnim i jubilarom. Pri koncu svetačnosti burni aplauz je pratio Jandrišičeve riči: *Budućnost ne stoji u zvijezda, nego u Dugavi!*

-Tiho-

TRENUTAK ZA PJESMU

Stjepan Parmačević

Erči

Još jedna slaba generacija,
 što sluti smrt života narodnjeg,
 i kratki časak, pa je naš tad stijeg
 i ovdje ništa. Diplomacija

i hladni račun: jedna nacija
 ko jedan čovjek propada. A brijeg
 žalostiv mrmolja, ne čuje se s njegov
 ni naša riječ ni njena gracija.

U nježnoj kretnji gine nečujnoj
 ko rascvjetana eterska Tatjana
 i Julija i dah Desdemone.

U ovoj crnoj noći olujnoj
 zar mrmori tko radosno: „Hossana”,
 da svlada našeg roda demone?

Ne – Dunav šumi, a u tome šumu
 ko srebro gine meka ikavština,
 i mre bez geste – to joj je sudbina
 na široj pusti, madžarskome drumu ...

Klasje naših ravni

Časopis za književnost, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni* redovito izlazi u Subotici. Ove je godine objavljen njegov 3-4. broj koji okuplja oko sebe suradnike, književnike, povjesničare, slikare, kritičare iz bunjevačkohrvatske sredine, dakako, i iz Hrvatske i drugih država.

Čak trećina broja posvećena je glasovitom i nenadmašivom sakupljaču narodnih pripovijedaka Balintu Vujkovu (1912. – 1987.). Načinjen je lijep odabir njegovih bajki. Balint Vujkov je i u našim krajevima u Mađarskoj (Bačka, Baranja, okolica Budimpešte, Gradišće i Podravina) zapisivao pripovijetke naših predaka koje su potom ugledale svjetlo dana u dvjema samostalnim zbirka: *Cvjetovi mećave* (Zagreb, 1972.) i *Zlatni prag* (Budimpešta, 1990.), u kojoj su, uz naše hrvatske, tiskane i srpske pripovijesti (Pomorišje).

U čast Balinta Vujkova lani u Matici hrvatskoj u Zagrebu 11. lipnja priređena je tribina na kojoj su govorili Branimir Donat, Janja Prodan, Sanja Vulić i Milovan Miković. Novi broj časopisa *Klasje naših ravni* priopćuje i izlaganja navedenih autora uz neke druge radove, kao što je i osvrt na djelatnost zaslužnog Balinta Vujkova, a koji potpisuje Lazar Merković s naslovom *Otkrivač cvijeće u mećavi*, što istodobno upućuje na naslov njegove zbirke priča sakupljenih od Hrvata u Austriji, Slovačkoj, Rumunjskoj i Italiji. Tomu bismo mogli dodati da su neke njegove pripovijetke prevedene i tiskane na mađarskom jeziku u Novom Sadu pod naslovom *Az aranyhajú testvérek*, uz napomenu da je autor ovih redaka također preveo neke bajke od Vujkova i od nekih drugih naših hrvatskih sakupljača, no rukopis godinu dana čeka na tiskanje.

Pjesnik, prozni pisac, esejist Lazar Francišković donosi i dio spjeva koji i kao cjelina čini dio romana *Hodočasnik II*. Pjesnik ovaj puta *S jednog od maglenih otoka* objavljuje upravo deset stihova koje na prvo čitanje običan smrtnik i ne može shvatiti, pa ih je potrebno više puta pročitati, što oni to i zavređuju. Naime, pjesnik i njegovo stvaralaštvo jedino je njegova intima u koju ne moramo imati nikakav pristup, ali će čitatelja začarati i opsjednuti svojim mislima, poput ove: *Zar ne znaš/ Kći sam, Mjesečeva grada! –/ Suza joj u oku*. Sanja Vulić daje osvrt na ovaj poetski roman Lazara Franciškovića koji je predstavljen u Matici hrvatskoj, a istom prigodom je i književnica Nevenka Nekić izlagala o navedenom djelu i autoru, vred-

nujući njegove književne zahvate, navodeći autorove riječi *Glas mu je težak kao ruke ratara...* Milovan Miković uostalom navodi: „Ispisujući svoj prvi roman *Hodočasnik* u osamnaest (18) poglavlja, Lazar Francišković, u središte djela postavlja čovjeka rodoljubljem pokrenuta, uronjena u mirno svanuće pustare.”

Svoje pjesme tiskaju još i R. Sošić, R. G. Tilly, D. Ušumović, dok P. Vojnić Purčar objavljuje prozu pod naslovom *Kult kornjače*. Milivoj Prčić, Jasna Ivančić, Jasna Melvinger, Zvonko Sarić, i velik broj inih autora koji također objavljuju prozne tekstove, od novela do različitih svojih refleksija i razmišljanja.

Đuro Vidmarović osvrnuvši se na knjigu Ladislava Heke *Povijest Hrvata Dalmatina u Segedinu*, polemizira s autorom, ali pozdravlja njegovo pionirsko djelo, jer on prvi put pred sud javnosti stavlja dragocjene povijesne informacije o nekada živoj, ali zatim pomađarenoj, pa zaboravljenoj hrvatskoj etničkoj skupini – Hrvatima Dalmatinima u Segedinu.

Zanimljivi su i radovi iz povijesti. Stevan Mačković piše *Obilježavanje tisućgodišnjice hrvatskog kraljevstva u Subotici*. U 11. nastavku od pokojnog Mate Evetovića *Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata* ovaj put njegov je prilog posvećen školstvu. Doznajemo da je škola naših Hrvata u Segedinu postavljena davne 1663. godine, gdje su mnogi franjevački klerici učili, a u to vrijeme bio je profesor Augustin Ambrović. Ne želim navesti godinu utemeljenja svih naših škola u Bačkoj,

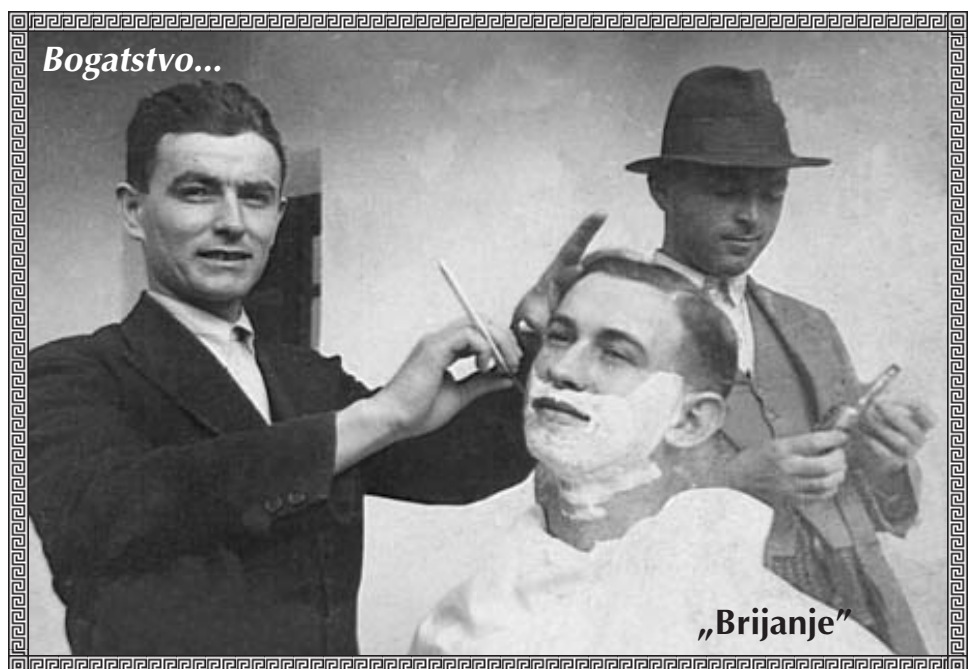
ali bih skrenuo pozornost na 250. obljetnicu škole u Gari (!). Naravno, u tim našim školama, od Bačina do Santova, djelovali su hrvatski učitelji i cvjetala hrvatska pismenost i živi govor.

Časopis objavljuje napis i o izbornoj skupštini hrvatskih književnika, koje je društvo utemeljeno prije ravno 150 godina.

Naslovnice i poledinu časopisa *Klasje naših ravni* obogaćuju slike naivne slikarice Cilike Dulić Kasibe, na čije se stvaralaštvo osvrće Olga Šram. Svakako, njezini umjetnički ostvaraji o svakodnevnom životu Hrvata Bunjevaca na salašima i prikazanim motivima narodnih običaja zavređuju našu pozornost i zamisao da se slike izlože i u našoj sredini u Mađarskoj.

Đuro Franković

OSIJEK – U osječkom Hrvatskom narodnom kazalištu 7. listopada premijerno je izvedena kazališna igra u tri čina nastala na tekst mađarskoga dramskog pisca Ferenc Molnára. Zajednička je to koprodukcija osječkoga Hrvatskog narodnog kazališta i pečuskoga Narodnog kazališta, i ujedno prva ovogodišnja premijera osječkoga Hrvatskog narodnog kazališta, u njegovoj 99. kazališnoj sezoni. Redatelj predstave je ravnatelj pečuskoga Narodnog kazališta Tamás Balikó, a radi se o modernoj inačici „Fausta”. U predstavi glume Mislav Čavajda, Sandra Tankosić, Vjekoslav Janković, Tatjana Bertok Zupković te glumac pečuskoga Narodnog kazališta Slaven Vidaković.

Bogatstvo...

„Brijanje”

Hotel Babilon

Komedija „Hotel Babilon“ neobična je priča o ljubavi koja se dogodila u ljetnim mjesecima u dalmatinskom gradiću između strankinje, Slovakinke Zuzane Kollarove i mjesnog zavodnika, recepcionara Jakše Hektorovića zvanog Dalmatiner.

Zanimljiva je to komedija u kojoj svih 11 likova koji se pojavljuju na sceni glumi Mladena Gavran. Praizvedba ovoga dramskog teksta najplodnijega hrvatskog dramskog pisca, pisca koji je danas najprevođeniji hrvatski dramski pisac, pisca čije se drame izvode na brojnim europskim pa i svjetskim kazališnim daskama, Mire Gavrana, bila je 2002. godine u Novoj Gradiški, a premijera je održana iste godine u Zagrebu.

„Hotel Babilon“ jedna je od hit predstava koje su nastale u teatrološkoj radionici Teatra Gavran. Miro Gavran 1995. godine pokrenuo je putujuće kazalište Epilog Teatar u kojem je sa suprugom Mladenom Gavran djelovao punih šest godina, ostvarivši niz uspješnih kazališnih predstava nastalih uglavnom na Gavranov dramski tekst.

Godine 2002. bračni par Gavran utemeljuje Teatar Gavran čija je prva predstava bila upravo komedija „Hotel Babilon“ koju će posjetitelji Hrvatskoga kazališta Pečuh imati prilike pogledati potkraj listopada. Taj je komad imao preko stotinu izvedaba i u Hrvatskoj i izvan nje. Predstava je pobrala brojna priznanja i nagrade. Mladena Gavran je za 11 uloga ostvarenih u predstavi „Hotel Babilon“ u svibnju 2003. godine dobila Nagradu „Fabijan Šovagović“ za najbolju žensku ulogu na Festivalu glumca u Vinkovcima. Nagradu „Zlatni smijeh“ na Danima satire 2003. godine...

Spomenuto je djelo dobilo nagradu publike na Festivalu „Zlatan lav“ u Umagu 2003. godine...

Stoga nemojte propustiti gostovanje Teatra Gavran 27. listopada s početkom u 19 sati u Hrvatskom kazalištu Pečuh, i 28. listopada u 19 sati u Kazalištu Thalia u Budimpešti.

Pečuh – Vršenda

Covik, Zvir i Kripost

Covik, Zvir i Kripost naslov je komedije koju su glumci Amaterskoga kazališta „Ranko Marinković“ iz grada Visa s otoka Visa izveli 13. listopada u Pečuhu, u učeničkom domu Hrvatske škole Miroslava Krleže, a dan poslije, 14. listopada, u vršendskom domu kulture. Viški kazalištarci nisu nepoznati kazališnoj publici i Hrvatima u Mađarskoj. Već u više navrata bili su gosti u Pečuhu, Katolju, Budimpešti ..., a njihova suradnja s Hrvatima u Mađarskoj započela je posredstvom Hrvatskog sabora kulture i Saveza Hrvata u Mađarskoj. Organizator ovogodišnjega gostovanja u Pečuhu i Vršendi bio je Hrvatski klub Augusta Šenoae. Voditelj Kluba Mišo Hepp naglasio je za naš tjednik kako imamo priliku vidjeti jednu od ponajboljih amaterskih kazališnih družina u Republici Hrvatskoj, a glavni glumac komedije Covik, Zvir i Kripost na ovogodišnjem susretu amaterskih kazališnih družina održanom na Visu i u Karlovcu, Zdenko Karuza, proglašen je najboljim amaterskim glumcem godine u Hrvatskoj.

Zanimljivo je kolika je važnost amaterskog teatra, koju možemo sagledati gledajući i predstave viškoga kazališta. Naime, i sama sam imala prilike više puta im biti nazočna. Umjesto njih (Višana) nitko neće moći niti prebaciti na „viški“ niti odigrati po „viški“ Luiga Pirandella. I tako se čuva

govor i kultura jedne zajednice, poklanja se posebna pozornost ljepoti „viške cakavice“, stoga i gospođa Lina Blažević koja je Pirandellov tekst prebacila na „višku cakavicu“ zavređuje da ovdje spomenemo njezino ime kao i zbog ostvarene uloge u istome komadu, uloga Tereže, kućanice kod kape-tana Orade.

A što su nam donijeli Višani? Simpatičnu priču o zanemarenoj ženi gospođi Orada, zaljubljenom i prepredenom Prošperu, privatnom profesoru sina gospođe Orade, i o mužu koji na trenutke navraća u svoj dom s dugih morskih putovanja kapetanu Oradi. Tko je Zvir, tko Covik, a tko Kripost, ostaje pitanje na koje ćete dobiti odgovor ako pažljivo pogledate narečenu predstavu. Moje je da ovdje pohvalim glumce Amaterskoga kazališta „Ranko Marinković“ (Zdenko Karuza, Ivo i Joško Pečarević, Vesna i Andro Roki, Dino Peribonio, Ratko Radišić, Mario Fras, Lina Blažević, Issa Ilić) te redatelja Lenka Blaževića za pruženi kazališni doživljaj, te sve one koji su radili na predstavi, i da poželim da ih još mnogo puta vidimo u našoj sredini, jer su nam i ovoga puta pokazali kako se dobrom voljom i ustrajnošću mogu čuvati kultura, jezik i običaji užega zavičaja. U tome i jest snaga amaterskog teatra.

Branka Pavić Blažetin

U spomin Nikolete Kirchknopf 1983.–2005.

Zbogom, Niki!

Još ne vjerujemo... Još nas bode, tuče, grize, bičuje nagla, mrska, tragična vist o tvojoj smrti. Još nam nij jasno zašto je potrgnuta tvoja mladost, tako rano, tako bolno, tako neočekivano.

Još smo skupa svečevali sredinom ljeta kod vas u Prisiki na velikoj priredbi omladine. Perfektno si komandirala tabor, otvorila izložbu, pratila korake najmladnjih ki su se od tebe učili, razvili se pod tvojom rukom u hrvatskom folkloru. Još si na organizatorski sastanki marljivo pisala, pitala i brižljivo pazila na sve droptine, samo da nek sve bude štimalo na gradišćanskom omladinskom taboru ili na okruglom jubileju tvog „Zviranjka“. Onoga Zviranjka, med čijimi mladi člani si ti bila svenek jedna od peljajućih, riktajućih i važnih osob. Cvatuća hrvatska grana, sad jur nigdar ne iskriljena.

Mnogi te nismo iz blizine poznavali, morebit nismo imali ni dovoljno vremena da se upoznamo, ali toliko smo svenek vidili da si puna energije, agilnosti, smiha i dobre volje. Studirala i radila si, sa svojim prijateljem zajedno si sanjala, kreirala u brojni misli budućnost. Onu budućnost ka je s jednim Gospodinovim potezom pera

zničena i koji te je skinuo iz naručja najmilijih. Srićni su bili ki su te imali: tvoji roditelji, tvoja sestra, tvoj dragi, prijatelji, kolege, tancoši tvog društva, svi stanovnici Hrvatskoga Židana, Prisike ili ki su se s tobom samo jedanput strefili. Teška bolest, kot bolest samo se je nek pojavila. Borila si se do zadnjega daha, u duši se nigdar nisi predala, ali tijelo ti se suprotivilo. A mi sad, ostavljeni, stojimo s pitanji u glavi, kako se je nek moglo to dogoditi?

I još ne vjerujemo, još nas bode, tuče, grize, bičuje neprominljivost da te već nij. A praznina se širi u nami, i do sirove kosti se dovličte tuga.

Zbogom Niki, neka Ti bude predivan san u jesenskoj zemljici Hrvatskoga Židana!

-Timea Horvat-

TUZLA – Nedavno je izaslanstvo grada Pečuha na čelu s gradonačelnikom Lászlóm Tollerom i izaslanstvo Baranjske županije na čelu s predsjednikom Skupštine Baranjske županije Ferencom Kékesem boravilo u gradu Tuzli u povodu Dana grada Tuzle. Tom je prigodom otkriven kip što ga je poznati pečuški kipar István Bencsik darovao gradu Tuzli. Pečuh i Tuzla već su pet godina gradovi prijatelji, a suradnja je plodna i neprekinuta. Primjerno surađuju pečuško i tuzlansko sveučilište, teku razmjene studenata, profesora, a u suradnji dvaju gradova važno mjesto ima i kazališna suradnja. Tako Hrvatsko kazalište Pečuh ostvaruje obostrana gostovanja s Tuzlanskim pozorištem. U budućnosti će se veze dvaju gradova nastojati proširiti i na polje gospodarstva, donosi pečuški tisak.

ZAGREB – Mađarski premijer Ferenc Gyurcsány 14. listopada u Rijeci je nazočio svečanom otkrivanju spomen-ploče Miklósu Vásárhelyiju, povjesničaru i političaru, istaknutoj ličnosti mađarske povijesti, koji je obilježio i mađarsku revoluciju 1956. godine, te mađarske napore k demokratskim promjenama toga doba. Vásárhelyi je rođen u Rijeci, stoga mu je tamo i otkrivena spomen-ploča. Svoj boravak u Rijeci mađarski premijer je iskoristio i za susret i razgovore s riječkim gradonačelnikom Vojkom Obersnelom. U razgovorima je naglašeno kako je Mađarska kroza svoju povijest bila duboko vezana uz grad Rijeku. Po Obersnelovim riječima, donosi hrvatski tisak, najviše se razgovaralo o proširenju gospodarske suradnje u riječkoj luci koja je veoma zanimljiva ne samo za Mađarsku već i za cijelu Europu.

Stipendija za socijalno ugrožene studente

Bursa Hungarica

Odlukom Zastupničkog vijeća, Santovačka se samouprava i ove godine priključila raspisivanju natječaja Bursa Hungarica za 2006. godinu, kojim se podupiru isključivo socijalno ugroženi đaci visokoškolskih ustanova. Stipendija, koja se raspisuje u suradnji s Ministarstvom obrazovanja, daje se na 10 mjeseci, ili dvije uzastopne polugodine (druga polugodina 2005./2006. i prva polugodina 2006./2007. školske godine). Opširnije informacije i obrasci za natječaj mogu se dobiti u mjesnim načelničkim uredima ili na web-stranici. Natječaj je otvoren do 31. listopada ove godine. S. B.

Glas domovine

Glas domovine nova je emisija Hrvatske radiotelevizije koja za temu ima Hrvate u susjednim zemljama i iseljene Hrvate. Ovih je dana ekipa Glasa domovine boravila u Baranjskoj županiji kako bi gledatelje Hrvatske televizije upozнала sa životom Hrvata u ovom dijelu Mađarske, kazala nam je urednica Glasa domovine Silvija Trnčević Pešić. Posjetili su Športski dan u Kulinju, razgovarali s urednicima hrvatskih medija u Mađarskoj te se upoznali s radom hrvatskih ustanova u gradu Pečuhu s posebnim naglaskom na radu Hrvatske škole Miroslava Krleža. Emisija Glas domovine može se gledati svake nedjelje poslije podne na drugom programu Hrvatske radiotelevizije.

Naticanje u lipom govoru deseti put

Zahvalno pismo Nakovićeve nukice za očuvanje spominkov

ljivosti od nje. U mjesnom cimiteru konačno je posvećen i hrvatski grobni natpis u prekrasnom formatu, a po toj šetnji začelo se je naticanje za njih 30 školarov.

U prvoj i drugoj kategoriji po slobodnom izboru se je recitalo, a 3. kategorija je najpr dobila štati tekst „Novinarska raca” iz školske Vježbaonice, dokle 7.-8. razred je imao djelo Petra Jandriševića, pod naslovom Naš Hrvat. U žiriju su sidili jur poznata lica: Mirko Berlaković, bivši direktor Glavne škole u Velikom Borištofu, Zlata Benčić, bivša nadzornica u Gradišću, ter Čaba Horvath, dopredsjednik Hrvatske državne samouprave i Croatikin ravnatelj. Najveseliji trenutak je došao s proglašenjem rezultata. U prvoj kategoriji (za školare 1. i 2. razreda) treće mjesto je osvojila Laura Papp iz Petrovoga Sela (u pripravi Edite Horvat-Pauković), druga je nastala Kemljanka Petra Farkaš (učiteljica Eržika Pormüller), a prvi Tamaš Tarloš iz Koljnofa (učiteljica Ingrid Klemenšić). Druga kategorija s učenici 3. i 4. razreda je dala isto tako mišane krajnje rezultate. Treća je bila Evelin Holer iz Hrvatskoga Židana (učiteljica Tereza Bušić). Petrovišćan Tamaš Papp je drugo mjesto zaslužio u pripravi učiteljice Ane Škrapić-Timar ter Rajmunda Filipovića, a prvo mjesto je dobio Undanac Tamaš Gati, pod peljanjem učiteljice Eržike Pajrić. 5.-6. razred se je jur borio u čitanju, nimalo lafkim tekstom, po tom je Blanka Frühwirt iz Koljnofa

(s pomoću Inge Klemenšić) nastala treća, na drugom mjestu je završila naticanje Dora Meršić iz Petrovoga Sela, a prvim u toj kategoriji je proglašen Nardarac Aron Verhaš iz četarske škole (pripremila ga je Anica Poljak-Šaler). U kategoriji „najstarijih” treće mjesto je pripalo Koljnofki Elizabeti Abraham (učiteljica Katica Mohoš-Arato). Nagrade za drugo mjesto su podiljene Ani Farkaš iz Hrvatskoga Židana (Tereza Bušić), a prva je nastala, spodobno kot i u minuli ljeti Petrovišćanka Petra Kapitar, sa školnikovicom Anom Škrapić-Timar.

Nakovićevo naticanje su financijalno i s dari potpomagali još jednoč Javna zaklada za nacionalne i etničke manjine u Ugarskoj, Pedagoški institut u Sambotelu, OŠ Mihovila Nakovića Koljnof, Croatica i Izdavačka kuća Apáczai.

-Tiho-

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj pred desetimi ljeti još morebit nije ni mislilo da će stvoriti lipu tradiciju pod Nakovićevim imenom, s regionalnim sastanki naših školarov. Odonda o ovom zvanarednom školniku, kantoru i velikom zaštitniku ter borcu hrvatskoga jezika još već čujemo, znamo, a znaju i zvana našega područja. U organizaciji Pedagoškoga instituta i jur dugoljetošnjega domaćina, koljnofske osnovne škole, 27. septembra, uprav na 165. obljetnicu rođendana Mihovila Nakovića je priredjeno znova naticanje u lipom govoru. U koljnofskom kulturnom domu učenici i pedagogi su dočekali goste iz svih gradišćanskih škol ter je načelnica sela Marija Pilšić zaželjila svim u doživljaji bogati dan ter uspjehe. Ravnateljica koljnofske škole Agica Sárközi je veselo najavila da su na ovu svetačnost pozvali i Nakovićevo zadnju rođakinju, nukicu ka je 93 ljet stara. Teta Olga, Tisztartó Sándorné, danas je stanovnica Socijalnoga doma u Šopronu i se je i pismom obratila domaćinom, u kom prosi oproštaj da zavolj ločestoga stanja zdravlja i zbog svoje visoke životne dobi ne more biti nazoči na proslavi, ali je zahvalila svim onim ki čuvaju spominke na nje starogaoca. Ljetos nije napravljen za ovu priliku kulturni program, nego je učiteljica hrvatskoga jezika Inga Klemenšić sastavila dijaprikaz o Koljnofu, o seoskoj prošlosti i sadašnjosti s kipici skupa, a o životu ter djetelatnosti Mihovila Nakovića mnogo toga još dodatno doznali, a čuli smo i neke zanim-

Lutka u narodnoj nošnji

Znam da su danas u modi barbike, a ne neke staromodne lutke. Možda se nekom ipak dosade i one, jer imaju podjednako dugu kosu, vrlo duge, tanke ruke i noge pa kad ih netko želi posjesti na igračku stolac, ne uspije zbog dugih nogu.

Nije najvažniji izgled lutke, nego mašta djece koja se igraju njome. Nekada su lutke bile sačinjene od komušine, kukuru-zovine, slame, krpe i raznih materijala, pa su se i njima djevojčice dobro igrale.

Lutka u narodnoj nošnji zapravo nije za igru, namijenjene su sakupljačima, i da se na njima prikazuje kakva je bila moda prijašnjih vremena.

Te su lutke naslikane u keresturskoj osnovnoj školi, obučene su u narodnu nošnju pomurskih i međimurskih Hrvata. Izrađene su za Susret pomurskih hrvatskih škola.

Lutke na slici imaju svečanu narodnu nošnju iz 1900-ih godina. Tada su žene nosile flajdanke (suknja) s pojasom, a ispod toga spodnjicu. Bogatije su žene nosile više spodnjica. Svaka je žena imala

2-4 flajdanke. Prvu je dobila od svoje majke ili kume kada je navršila 12. godinu, ali to je nosila samo blagdanom. Bijela plisirana flajdanka se nosila i zimi i ljeti. Takva se flajdanka nosila do 1930-ih godina.

Uz flajdanku se nosila tokica (košulja) s uresima, a na predsuknju su stavili dvije pregače: frton (plavi) i šurec (crni).

Na glavi ženske lutke je žnora ili puculica, pokrivala je punđu. Na nogama su čizme.

Lutka u muškoj narodnoj nošnji je jednostavnija. Muškarci su nosili bijelu košulju – robaču, košulju ravnoga kroja i bijele gaće. Uz bijelu košulju i gaće muškarci su nosili crni prsluk bez rukava, koji se sprijeda zakopčavao. Na glavu se stavljao škerlak (šešir), a na nogama su nosili također čizme.

Je li da su lutke prekrasne? Jeste li i vi vidjeli lutke u hrvatskoj narodnoj nošnji? Rado bismo objavili o njima slike u našim novinama.

Pošaljite ih!

Zagonetke

Među retcima pronadi životinje!

Repom vjeveri
Ušima zvjeri
Zubima krcka
Šapicama zvrcka,
U drvlju šuplju
Ima duplju.
Što je to?

Bilo hladno
Ili vruće,
Nikad ne ide
On iz kuće.
Na sebi je
Vazda nosi,
Kad se umori,
Zavuče se
I odmori.
Što je to?

Uredna sam, uvijek čista,
Gusta mi se dlaka blista
I lijep mi je brk.
Na tvome se krilu mazim,
Ali kada miša spazim,
Trk!
Tko sam ja?

Kad ova ptica dolijeće,
Nosi nam toplo proljeće.
I staro gnijezdo znade
Za svoje ptiće mlade.

Kad ova ptica odlazi,
Hladna nam jesen dolazi,
A ona zimu dugu
Živi na toplom jugu.
To je ptica ...

POZIV

**NA NOMINIRANJE ZA NAGRADU
„PRO CULTURA MINORITATE
HUNGARIENSIS”**

Mađarski prosvjetni zavod utemeljio je nagradu za priznanje djelatnosti na polju kulture nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj (s nazivom za kulturu manjina u Mađarskoj)

Uz nagradu se uručuje amblema i povelja. Priznanje mogu dobiti takvi pripadnici nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj (armenske, bugarske, grčke, hrvatske, nje-mačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, slovačke, slovenske, srpske, ukra-jinske) i njihove organizacije koje se svojom djelatnošću ističu na očuvanju i razvoju kulturne baštine spomenutih nacionalnih i etničkih manjina. (Primjerice: na polju javne kulture, prosvjete, umjetnosti, narodnosnih medija, narodnosne kulture, itd.) Nagrade će se predati godišnje jednom, na Danu nacionalnih i etničkih manjina u Mađarskoj, 18. prosinca, čiji će rang osigurati i svečani Narodnosni gala program što ga organizira MMI. Broj nagrada: prvom prigodom, 2005., po jedna kod svake narodnosti, ukupno 13, a idućih godina sveukupno može biti najviše osam.

Nagrade će – temeljem odluke članova Kulturnoga stručnog vijeća Mađarskoga prosvjetnog zavoda, i članova Romskoga kulturnog stručnog vijeća – uručiti glavni ravnatelj Mađarskoga prosvjetnog zavoda.

Poziv za nagrađivanje je javan, priopćit će se u Kulturális Közlönyu, u MTI, na web-stranici ERIKANET Mađarskoga prosvjetnog zavoda, u narodnosnim novinama i glasilima. Nominirati se može na kandidacijskom listu što su ga sastavili narodnosni suradnici MMI i na dodatku s najviše tri stranice.

Predaja nagrade vezana je uz preporuku (laudaciju).

Kriteriji ocjenjivanja:

1. priznavanje stručnosti/životnoga djela
2. neprekinuta, trajna djelatnost dane narodnosne zajednice i istaknuta djelatnost na području narodnosne kulture
3. predstavljanje i priznanje kulture na narodnosnom jeziku u Mađarskoj, odnosno inozemstvu
4. utemeljenje, jačanje međunarodnih kulturnih veza

Poziv i kandidacijski list mogu se skinuti s web-stranice na www.erikanet.hu ili ih tražiti na telefonskim brojevima 225-6043; 225-6041.

Nominacije šaljite na adresu Mađarskoga prosvjetnog zavoda (Magyar Művelődési Intézet):

MMI „Nemzetiségi Gala” Lukács Mária szakreferens, 1011 Budapest, Corvin tér 8.

Nominaciju molimo navrijeme staviti na poštu jer je rok strogo određen, ne možemo uzeti u obzir prijedloge koji stignu nakon 10. studenoga 2005.

Misa zahvalnica

Već je tradicija da se u listopadu na Brdici u crkvi Snježne Gospe, koju su po predaji svojim rukama sagradili pečuški Hrvati prije više od 300 godina kao zavjet da bi ih Gospa zaštitila od bolesti, održava misa zahvalnica plodovima zemlje. Prekrasna je to misa na hrvatskom jeziku koja bez gospođe Eve Filaković i njezinih napora ne bi bila ostvarena. Tako je to bilo i ove godine kada su se 12. listopada u prekrasnoj crkvi okupili hrvatski vjerni-

ci, među njima i veliki broj djece, kako bi se uz pomoć svećenika Ilije Čuzdija i uz prekrasnu crkvenu pjesmu Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoa Bogu zahvalili misnim slavljem na bogatstvu plodova zemlje. Donijeli su oni na posvetu i jabuku, i grožđe, i kesten, i krušku, i kukuruz, kolač, a nakon posvete svi su zagrizli u slasne zalogaje prirode i ljudskih ruku zahvalivši Bogu i organizatorima ovoga lijepog crkvenog slavlja.

Berbeni bal u Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krleže

U nizu školskih svečanosti i aktivnosti koje se nalaze u školskom kalendaru, nakon svečanog otvaranja školske godine, prva veća i značajnija priredba u Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krleže jest svečanost Berbenog bala. Jesen je godišnje doba kada nas priroda nagrađuje za trud i muku naših ruku, kada se radujemo obilju njezinih plodova. Najviše se radujemo berbi, grožđu... Oni su postali simboli mjeseca listopada. Stoga su i učenici dvoranu novoga predvorja okitili vinovom lozom, spravama i oruđem za berbu i obradu grožđa. Nisu imali nimalo lagan zadatak napraviti izvrsnu scenu i scenografiju, ali u tome im je pomogao nji-

hov razrednik Ákos Kollár koji je s njima i uvježbao simpatičnu dramsku igru, koja je pobrala buran pljesak. Berbeni bal je i prigoda kada se učenici nultog i prvog razreda, da tako kažemo, uvode u tajne školskog života. Oni toga petka ne putuju kući, već ostaju u učeničkom domu i sa svojim starijim vršnjacima upoznaju tajne i ljepote tamošnjega života. Bilo je tako i ove godine na tradicionalnome Berbenom balu u spomenutoj gimnaziji koji je održan 7. listopada. Okupio se velik broj sadašnjih i bivših učenika škole, a nakon programa organizatora, učenika drugog razreda gimnazije slijedio je bal uz poznati dušnočki orkestar „Racke žice”.

Skladatelj i vokalni solist Željko Barba

U okviru Dana Havanske gradske četvrti 24. – 26. rujna u budimpeštanskom XVIII. okrugu gostovao je i vokalni solist Željko Barba iz Zagreba, kao „pojačanje” ninskoga KUD-a „Branimir”.

Kako je došlo do vašeg gostovanja u Budimpešti?

– Poznanstvo s prof. Andrejem Jakušem, dirigentom „Branimira”, traje već od 1997. god., i to, kada je taj KUD nastupio na Festivalu hrvatske tamburaške glazbe u Osijeku. Naime, ukazala se potreba zamjene pjevača Vedrana Ivčića te sam posredstvom jednoga kolege iz STD „Pajo Kolarić” zapravo došao do konkretne veze. I ove smo godine skupa gostovali u Osijeku. Izveo sam jednu vokalnu skladbu kojom su Ninjani stekli zlatnu plaketu „Tambura Paje Kolarića”. Čini se da im moja osoba donosi stanovitu sreću jer smo skupa, u više navrata dobivali vrijedne nagrade.

I ovoga puta me je zamolio prof. Jakuš da im budem u pomoći ovdje u Budimpešti. Naravno, rado sam se odazvao tome pozivu.

Budući da je Vaše ime našoj široj javnosti manje poznato, recite nam ponešto o sebi.

– Rođen sam u Rakovcima pokraj Vinkovaca gdje sam pohađao osnovnu, a zatim u Vinkovcima završio višu upravnu školu, nadalje glazbenu akademiju u Osijeku. Oko šest godina sam bio predavač gitare u toj školi. Od 1988. god. svirao sam sa čuvenim tamburaškim sastavom Tuće Nikolića, sa Slavonskim bečarima. U to vri-

jeme sam bio i jedan od osnivača tamburaškog sastava „Ravnica” u kojem sam s estradnim umjetnikom Miroslavom Škorom svirao i pjevao. Usudio bih se reći da smo sve do njegova odlazanja na dužnost konzula Republike Hrvatske u Pečuhu zajedno djelovali i prijateljevali, što dakako traje i danas. Ta se suradnja zapravo odražava u zajedničkim tekstovima, među inima i za Škorin zadnji album „Mila moja”, koji je dobio Zlatnu ploču godine. Kao solist sam redovit gost požeškoga Festivala „Zlatne žice Slavonije” gdje su mi uručene četiri zlatne nagrade. Naime, više se volim baviti autorskim radom jer me taj posao zaokuplja više nego samo izvođenje. Naravno, volim pjevati, ali smatram da se ne može istodobno raditi više stvari. Dakle, više sam zastupljen kao autor, a manje kao izvođač.

Vi ste nas uveseljavali s pjesmama pretežito s dalmatinskog područja.

– Tako je bilo. Mogli ste slušati omiljenu zabavnu pjesmu Olivera Dragojlovića „Maslina je neobrana”. Ta je pjesma stvorena u duhu narodne. Budući da je narod pjeva, uživa u njoj i želi je slušati, postaje pučkom pjesmom. „Dide moj” također je poznata skladba poznatoga hrvatskog pjesnika i skladatelja Arsena Dedića. „Majstori svirači” je pjesma iz moje rodne Slavonije koju smo s ovim mladim tamburašima zajednički, s velikim uspjehom, izveli i na osječkom festivalu.

I na kraju, ovoga puta nije izostala, također zajednički pjevana, možda jedna od najomiljenijih skladbi „Ovo je naša fešta, neka se vino pije”. Sve u svemu, bilo mi je iznimno zadovoljstvo biti među našim Hrvatima u ovome lijepom dijelu glavnoga grada Mađarske.

M. Dekić

KUKINJ – Veze mjesne i manjinske samouprave sela Kukinja s prijateljskim naseljem Duboševicom u Republici Hrvatskoj svakodnevne su i plodne. Česti su međusobni posjeti i susreti oko pjesme i plesa te okršaji na športskom polju. Tako su nedavno Kukinjci i njihov Mješoviti pjevački zbor Ladislava Matuška na čelu s načelnikom sela Ivom Grišnikom i predsjednikom kukinjske Hrvatske samouprave Đurom Taradijom boravili u Duboševici kako bi sudjelovali večeri koja je bila organizirana kako bi se pomoglo mjesnomu nogometnom klubu prikupiti potrebna novčana sredstva. Velik broj ljudi okupio se u duboševičkom domu kulture, a na balu je svirao poznati duboševički sastav „Šokačka grana”.

PEČUH – U organizaciji Središta za kulturu grada Pečuha i Hrvatskoga kluba Augusta Šenoe, u Hrvatskom klubu je 19. listopada otvorena izložba keramičarke Ágote Horváth. Izložbu je otvorila Ruža Begovac, voditeljica Etnografskog odjela Muzeja Janus Pannonius u Pečuhu, a program svečanog otvaranja obilježio je i nastup Ženskoga pjevačkog zbora Augusta Šenoe. Posjetitelji Kluba mogu pogledati izložbu do 1. listopada, a ona je ostvarena uz potporu Javne zaklade za nacionalne i etničke manjine. Ágota Horváth, keramičarka, umjetnica narodnog obrta izrađuje glinene posude uz puno poštovanje svih tajni keramičarske struke i gline. Kako kaže, iz zemlje izvađena glina oblikuje se s vodom, na zraku se suši, a zrak je neophodan kao hrana i vatri u kojoj glina postaje trajna tvar koja u sebi čuva poruku i produljuje svojom opstojnošću djeliće kratkoga ljudskog života.

KUTJEVO – Na tradicionalnom festivalu Svijet graševine 2005. Kutjevo (sajmu vinogradara, vinara i vočara u Kutjevu) koji organizira Udruga vinogradara, vinara i vočara Kutjevo, sudjelovat će i Hrvati iz Mađarske sa svojim sortama i uzorcima vina, obavijestio nas je predsjednik Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj Mišo Hepp. Zanimljivo je kako je u radu ocjenjivačkog suda sudjelovao član Udruge hrvatskih vinogradara u Mađarskoj, sve poznatiji enolog, naš Hrvat iz Vršende Ladislav Kovač. Natjecanje i proglašenje rezultata ovogodišnjega sajma održat će se od 11. do 13. studenoga. Svečano otvaranje je 11. studenoga, a uzorci su već dostavljeni i ocijenjeni. Najboljim vinarima i ocijenjeni i diplome uručit će predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić.

Na Europskom danu jezikov u Borti Projekt-prezentacija prekograničnih škol

Na Europskom danu jezikov, 26. septembra, pondiljak Dvojezična savezna gimnazija u Borti/Oberwart na završnu projekt-prezentaciju je pozvala učenike, učitelje Sridnje stručne škole „Boldizsár Horváth” iz Sambotela ter sve one sudjelaoce ki su se paščili na ugarskoj strani predstaviti i približiti dicitrašno vrijeme zaprtosti polag granic ter povidajke Željeznoga fironga. U okviru toga skupnoga programa s geslom „Priateljstvo prez granic” Martin Živković, ravnatelj domaće institucije je mogao pozdraviti prominentne peršone za regionalno podučavanje iz Austrije kot i direktora sambotelske stručne škole dr. Mihály Gyuka. U svojem govoru je istaknuo da dica iz dvih država, iz dvih škol jur dvi ljeti dugo su djelala na tom da se prik povijesti bolje upoznava

susjedni narod, njegova kultura ter da se steknu i nova poznanstva. Kako su rekli bortanski gimnazijalci ki su predstavili neke elemente projekta, rezultati ovoga djela jur se najdu i na internetu, a moru se pogledati i sakupljene slike, statistike kot i stručna literatura ka se vezuje uz projekt. Članki, prinosi se moru pročitati na nimškom i ugarskom jeziku, intervjui koji su napravljeni s povjesničari, istraživači, svidoki toga vrimenta, a predstavljena je pred publikom ovput i ona anketa, ka je promatrala koliko znaju 14-18 ljetni školari u Austriji o tom nezdavnom periodu. Sambotelski sridnjoškolci su recitali pjesme na ugarskom jeziku, a pod peljanjem učiteljice Edite Unger s vijencem narodnih jačak je divojački kvintet oduševio nazočne. U završetku je Martin Živković svakomu podilio Panonsku ljetnu knjigu, u koj je i podrobno obdjelana i promovirana dotična medjunarodna školska suradnja ter je otvorio dokumentarnu-slikovnu izložbu o 15 – ljetnom rušenju Željezne zavjese, na koj su jako čuda djelali „prijetelji prez granic”.

-Tih-

HRVATSKA KRONIKA

26. listopada 2005. u 13.05 na I. programu
(Repriza: 27. listopada 2005.
u 14.00 na II. programu)

Nogometna utakmica Hrvatska – Mađarska
Razgovor s novom glavnom urednicom
Hrvatskog glasnika
Događaj tjedna u Hrvatskoj
TV-kalendar
Urednik: Ivan Guban

Pozivnica

Znanstveni institut Gradišćanskih
Hrvatov
poziva na prezentaciju knjige

Rukopisne PRODIKE iz Pannonhalme

Sveučilišni profesor dr. István
Nyomárkay je predjelao prodi-
ke, a ŽIGH Vas kani upoznati s ovom
rijetkom povijesnom zbirkom.

Prezentacija će biti 23. oktobra,
nedilju u 17.00 uri
u farskoj crikvi Trajštofa.

Nastupa: Crikveni zbor *Trajštof*

Po prezentaciji bi se s Vami rado
družili na bifeu.

PEČUH – Hrvatska u tijeku približavanja Europskoj uniji, mogao bi to biti radni naslov konferencije koja je 12. listopada održana u svečanoj dvorani Skupštine Baranjske županije uza sudjelovanje izlagača iz Hrvatske, Mađarske i Koruške. Nazočne je pozdravio predsjednik Skupštine Baranjske županije i predsjednik Radne zajednice Alpe – Jadran Ferenc Kékes. Nizom izlaganja pokušalo se ocrtati aktualni trenutak Hrvatske u tijeku približavanja Europskoj uniji, s obzirom na početak pristupnih pregovora te na pomoć koju bi pri tome Hrvatskoj mogla pružena Radna zajednica Alpe – Jadran. Na tu temu izlagala je savjetnica Ministarstva za vanjske poslove i europske integracije Republike Hrvatske Vesna Baus, dok je o pomoći Hrvatskoj u bilateralnim i međunarodnim odnosima govorio konzul Republike Mađarske u Osijeku József Magyar. Razgovaralo se i o iskustvima mjesnih i područnih vlasti, o odnosu radne zajednice Alpe – Jadran prema Hrvatskoj i o stručnoj pomoći koju bi ona mogla pružiti Hrvatskoj pri integraciji, te o ulozi Radne zajednice Alpe – Jadran u novim Europskim integracijama i u novim granicama Europske unije.

**Croatica Neprofitno poduzeće
za kulturnu, informativnu
i izdavačku djelatnost
Vas poziva da svojom nazočnošću
uveličate svečanu predaju
prostorija studija
Internet-radija Croatica
koja će se održati**

**28. listopada 2005.
godine s početkom u 14.00 sati.**

**Mjesto priredbe:
Croatica Kht.
1065 Budimpešta,
Nagymező u. 49.**